

ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ШЛЯХ КЛАСИФІКАЦІЇ РУХЛИВИХ ІГОР

вихователя дітей дошкільного віку до педагогічної творчої діяльності / С.С. Жейнова // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*: зб. наук. пр. – Луганськ, 2012. – Вип. 6 (53). – С. 57–63.

5. Макрідіна Л. Творча особистість педагога як передумова розвитку творчих можливостей дітей / Л. Макрідіна // *Оновлення змісту і методів дошкільної освіти в Україні*: зб. наук. пр. / Рівнен. держ. пед. ін-т. – Рівне, 1999. – Вип. 5. – С. 91–97.

6. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамуценко, І.Ф. Кривонос та ін.; За

ред. І. Зязюна – 2-ге вид., допов. переробл. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.

7. Психологія і педагогіка життєтворчості: навч.-метод. посіб. / За ред. Л. Сохань. – К., 1996. – 792 с.

8. Ромащенко І. Основні фактори формування творчої особистості фахівця / І. Ромащенко // *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. – 2014. – № 8 (115) серпень. – С. 54–58.

9. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості: підручник / С.О. Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.

Стаття надійшла до редакції 26.10.2016

УДК 796.01

Віра Базильчук, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри здоров'я людини
Юрій Дутчак, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри фізичного виховання
Хмельницького національного університету

ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ШЛЯХ КЛАСИФІКАЦІЇ РУХЛИВИХ ІГОР

У статті за результатами аналізу літературних джерел вивчається класифікація рухливих ігор від зародження до сьогодення, відзначаються дослідження, які приділили увагу даній проблемі. Зазначається особливість класифікації рухливих ігор. Класифікують рухливі ігри за віковими особливостями, за змістом, за ступенем фізичного навантаження, за кількісним складом, за розвитком фізичних якостей, за релігійними уподобаннями.

Ключові слова: рухливі ігри, класифікація, історія.

Літ. 7.

Вера Базильчук, кандидат наук по физическому воспитанию и спорту,
доцент кафедры здоровья человека

Юрий Дутчак, кандидат наук по физическому воспитанию и спорту,
доцент кафедры физического воспитания
Хмельницкого национального университета

ЭВОЛЮЦИОННЫЙ ПУТЬ КЛАССИФИКАЦИИ ПОДВИЖНЫХ ИГР

В статье по результатам анализа литературных источников изучается классификация подвижных игр от зарождения до современности, отмечаются исследования, которые уделили внимание данной проблеме. Отмечается особенность классификации подвижных игр. Классифицируют подвижные игры по возрастным особенностям, по содержанию, по степени физической нагрузки, по количественному составу, за развитием физических качеств, за религиозными предпочтениями.

Ключевые слова: подвижные игры, классификация, история.

Vira Bazylchuk, Ph.D. (Physical Education and Sport), Associate Professor of the People's Health Department

Yuriy Dutchak, Ph.D. (Physical Education and Sport), Associate Professor of the Physical Education Department
Khmelnytskyi National University

THE EVOLUTIONARY PATH OF THE CLASSIFICATION OF MOBILE GAMES

The article deals with the classification of mobile games from the inception to the present on the basis of the results of analysis of the literature sources. The author studies the researches that related to the given problem. The article notes the peculiarity of the classification of mobile games. The author classifies the outdoor games according to the age characteristics, the content, and the degree of physical exertion, the quantitative composition, the physical characteristics, and religious preferences.

Keywords: the outdoor games, the classification, a history.

Вступ. Гра – це шлях дітей до пізнання світу, в якому вони живуть і який покликаний змінити. В грі існують природні потреби задоволення притаманні дитині. Торкаючись речей дитина розширює свої представлення про оточуючий світ і таким чином

пізнає життя. Причому, сам процес пізнання носить творчий, активний характер, і саме ці творчі здібності закладені в природі ігрової діяльності дитини.

Важливість ігри для гармонійного розвитку дитини відзначалась у гімнастиці Стародавньої

Греції. До складу античної грецької гімнастики входили ігри, орхестрика та палестрика [6].

Колективні дії і поява тактики в грі можливі за рахунок мислення дитини. Таким чином, відбувається взаємне збагачення: ускладнюється зміст ігрової діяльності і поглиблюється її взаємодія на формування здібностей дитини [1; 2; 4]. А.С. Макаренко сказав: "Гра привчає людину до тих фізичних і психологічних умов, які необхідні для життя".

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень та публікацій. З давніх-давен в Україні будь-які зібрання дорослих і дітей супроводжувались ігровою діяльністю, найбільш поширеними різновидами якої були біг, скачки, стрільба з лука, кулачні бої, метання списа, а жінки та дівчата водили хороводи. З. Діхтяренко зазначає, що участь у грі дозволяла людині відійти від проблем повсякдення, запобігала виникненню сумнівів й недовіри до своїх сил [3]. Педагоги всіх часів відзначали, що рухлива гра добродійно впливає на формування дитячої душі, розвиток фізичних сил і духовних здібностей [1, 5].

Проблема класифікації рухливих ігор давно привертала до себе увагу в суспільстві, оскільки гра та дитяча діяльність, мають значний виховний і розвивальний потенціал [2, 7]. Досліджували проблеми рухливих ігор за різним спрямуванням О. Кругляк, Н. Кругляк, В. Лесгафт, В. Левків, Є. Приступа, А. Демчишин, Р. Мозола та ін.

Мета дослідження. Проаналізувати класифікацію рухливих ігор сьогодення та за історичними згадками.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день є кілька класифікацій видів рухливих ігор залежно від ознак, що покладена в основу тієї чи іншої класифікації. Однак від зародження до сьогодення вона постійно удосконалюється і науково обґрунтовується фахівцями.

Грецькі фахівці, Фребель бачила в іграх один із найважливіших факторів виховання, розрізняючи три групи класифікації: 1) ігри дитинства або самодовільні дії в цьому віці; 2) в другій групі фізичні вправи силові і спритності та ігри на відчуття (ігри в хованки, метання); 3) інтелектуальні ігри (наприклад, ігри в загадки, в карти) [7].

Шабрель склала підбір ігор з використанням фізичних вправ для дітей: 1) рухливі ігри; 2) ігри за допомогою іграшок; 3) гімнастичні ігри із співом; 4) інтелектуальні ігри.

У збірнику юнацьких ігор, виданому Белізом, колишнім керівником шкільної справи в Парижі, ігри розподілені на шість груп:

1) рухливі ігри без іграшок; 2) рухливі ігри з іграшками; 3) спокійні ігри (доміно, шашки); 4) вправи гімнастичні та плавання і т.д. 5) розумовий відпочинок, ігри за допомогою малювання і китайські тіні; 6) ігри в карти і фокуси [7].

Саффре у своїй статті, розміщеній в педагогічному словнику Бюїссона, розподіляє ігри в залежності від ступеня уваги і розсіяності, з якими вони пов'язані. Вони утворюють сім груп: 1) рухливі ігри без допоміжних засобів; 2) рухливі ігри із допоміжними засобами; 3) спокійні ігри із допоміжними засобами; 4) гімнастичні ігри із допоміжними засобами і без них; 5) розумовий відпочинок; 6) інтелектуальні ігри; 7) суспільні ігри [1].

Фонсагрив, професор університету в Монпельє, справедливо вказує, що різноманітні ігри не відрізняються одна від одної якимось одним родом діяльності; тому, маючи на увазі переважаючу діяльність, він виділив таке групування: 1) ігри, які сприяють розвитку і гармонійності фізичній діяльності; 2) ігри для виховання рухливості і спритності; 3) ігри, які служать для розвитку гнучкості; 4) ігри для розвитку органів відчуттів [1, 7].

Про значення ігор російський вчений, який займався питаннями фізичного виховання П.Ф. Лесгафт висловлював свою думку у 90-их роках. Він підкреслював, що гра на відміну від суворорегламентованих вправ (на прикладі гімнастики) завжди пов'язана із ініціативним моментом вирішення рухових завдань. Це має спонукаючу силу виконання для учня, а для керівника пов'язано з вирішенням освітніх задач. Таким чином, лише одна уява про майбутню гру здатна викликати у людини позитивні емоції, відчуття бажання, приємного хвилювання.

П.Ф. Лесгафт [1] приводить у своїй роботі деякі методичні зауваження. Відповідно поставленим завданням, ігри з освітньою метою, повинні проводитись наступними способами:

1. Форма гри повинна бути завжди визначеною і з чітко поставленою метою.

2. Дії, які пропонується виконувати повинні відповідати вмінню дитини керувати собою, а також його силі і спритності і бути пов'язаними з почуттям задоволення.

3. Застосовані під час ігор дії повинні бути засвоєні в систематичному курсі і проводитись при збереженні поступово ускладнених правил.

4. Розподіл гри, вибір сторін, а також нагляд за суворим і чітким виконанням правил повинні належати тим, хто займається.

5. В іграх повністю виключаються змагання, нагороди, а також переслідування і покарання.

6. На відміну від ігор, які проводяться з

дитиною під час його сімейного життя, шкільні ігри не повинні мати імітаційного характеру, тому вони не є результатом спостереження дітей над оточуючим середовищем. Форма їх залежить від загальної мети, яку переслідують всі, хто приймає участь і яка вимагає уміння керувати собою, щоб більш доцільними діями досягти виконання завдань.

7. Вправи, які застосовуються під час гри, повинні завжди відповідати ступеню фізичного розвитку дитини і його умінню керувати собою; сама гра повинна приносити йому задоволення [1].

О.Я. Кругляк, Н.П. Кругляк класифікують ігри за класом, спрямованістю рухових дій, розвитком рухових якостей та інтенсивністю [5]. Якнайширше у теоретичному обґрунтуванні системи фізичного виховання дітей і у своїх методичних працях застосовує поняття рухливі ігри П.Ф. Семеренський, П.Г. Черемський класифікують ігри за віковою категорією школярів; характером організації фізичної діяльності; предметно-жанровими ознаками; часом і місцем проведення; змістом; формою фізичного та естетичного виховання; основним видом діяльності; переважаючим проявом фізичних якостей [4].

На сьогоднішній день, в літературних джерелах зустрічається наступна класифікація рухливих ігор, яка є науково вивчена та обґрунтована українськими вченими [1, 4]:

- за віковими особливостями;
- за розвитком фізичних якостей;
- за ступенем фізичного навантаження (розподіляють за ЧСС або за характером вправ);
- за релігійними уподобаннями;
- за кількісним складом учасників.

За ступенем фізичного навантаження рухливі ігри бувають:

1) високої інтенсивності – зміст яких складають інтенсивні рухи: стрибки, біг у поєднанні з метанням, подолання перешкод та ін.;

2) середньої інтенсивності – передбачають активну участь дітей, характер рухової діяльності відносно спокійний (метання предметів у ціль, ходьба в поєднанні з іншими рухами: підлізання, переступання);

3) низької інтенсивності – не всі діти виконують рухи одночасно: частина рухається, інші – ні, рухи виконуються у повільному темпі.

За кількісним складом гравців рухливі ігри розрізняють: індивідуальні, колективні, масові.

В індивідуальних іграх кожен може встановлювати найбільш цікаві для себе умови і правила та за власним бажанням їх змінювати. Також за власним бажанням обирати і засоби для

здійснення запланованих дій. Індивідуальні рухливі ігри діти частіше їх вигадують і організують самостійно.

Такі ж ігри застосовуються і в педагогічній роботі вчителями, активістами, ведучими класної та позакласної роботи з фізичної культури і спорту з дітьми і підлітками.

В педагогічній практиці основне місце займають колективні рухливі ігри. В даних іграх можуть одночасно брати участь невеликі групи учасників і шкільні класи, спортивні секції і в рідкісних випадках навіть значно більша кількість учасників. Колективні ігри у невеликих групах (6 – 8 чол.) частіше організуються під керівництвом лідерів чи вибраних групою учасників.

Колективні рухливі ігри в групах до 35 – 40 учасників типові для урочної форми систематичних занять фізичними вправами (в школі, ВНЗ). Такі ігри іноді доповнюються спеціальними художніми, вокальними і інструментальними оформленнями (прапорцями, стрічками, квітами, колективними репліками, співами, музикою). Як правило ці ігри проводяться під керівництвом педагогів. В педагогічній практиці рухливі ігри використовуються для вирішення завдань загальної фізичної підготовки.

Колективні рухливі ігри розвивають відчуття колективізму, звичку критично відноситися по відношенню до своїх дій та дій інших учасників. Змагальний характер колективних ігор також може стимулювати посилену активну діяльність, прояви рішучості, мужності і наполегливості для досягнення мети.

Колективні ігри поділяються на 1) ігри без розподілу колективу на групи (не командні); 2) перехідні до командних; 3) ігри з розподілом колективу на групи (командні).

До першої групи відносяться ігри, які побудовані на найпростіших взаємовідносинах між учасниками. Кожен активний учасник може наочно переконатися в результатах особистих дій, порівнювати власні результати із результатами суперників. Правила таких ігор прості, ігрові конфлікти вирішуються швидко.

Ігри другої групи – ігри які із одного граючого колективу утворюється поступово дві групи. Ігри третьої групи потребують більш складного відношення між гравцями, які базуються на почуттях дружби, товариської згуртованості. Це ігри в яких команди ведуть боротьбу за предмет, місце, виграшний час. В результаті особистих дій учасника гри зацікавлена вся група.

В “масових” іграх може брати участь до 200 – 300 учасників. Такі ігри зазвичай використовують

на різноманітних фізкультурно-спортивних святах, фестивалях, вечорах, флешмобах тощо.

З наведеного матеріалу, ми можемо дійти висновку, що зацікавленість людини до ігрової діяльності постійна. Однак умови виховання здатні суттєво змінити ступінь і форми прояву гри. Ось чому від покоління до покоління ігри приходять видозмінені, хоча не зникають і не можуть зникнути, як не може зникнути дитинство і юність, як не може піти від людини вічна потреба до самовдосконалення і пізнання.

1. Білєєва Л.В., Коротков Л.М. Рухливі ігри. – М.: Фізкультура та спорт, 1983. – 95 с.

2. Демчишин А.А., Мухин В.Н., Мозола Р.С. Спортивные и подвижные игры в физическом

воспитании детей и подростков. – К.: Здоровье, 1989. – 167с.

3. Дехтяренко З. Историчний розвиток класифікації рухливих ігор: Гуманістична духовно-моральна цінність фізичної культури і спорту. Исторично-методологічні аспекти ФкіС// Умань, 2005. – С. 12–15.

4. Коротков И.М. Подвижные игры в школе. – М.: Просвещение, 1979. – 190 с.

5. Кругляк О.Я., Кругляк Н.П. Від гри до здоров'я нації. Рухливі українські народні ігри, естафети на уроках фізичної культури: Методичний посібник. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2000. – 80 с.

6. Олимпийский спорт в 2 кн.: Под общ. ред. В.Н. Платонова. – К.: Олимпийская литература, 2009.

7. Приступа Є., Слімаковський О., Лужанченко М. Українські народні рухливі ігри, розваги та забави: методологія, теорія і практика. – Дрогобич: ТЗОВ "Вимір", 1999. – 449с.

Стаття надійшла до редакції 05.11.2016

УДК 378.124:37.091.3

Наталія Герговська, викладач культурології Самбірського технікуму економіки та інформатики

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті узагальнено подається психолого-педагогічна проблема взаємин педагога зі студентами та принципи формування педагогічної культури спілкування. Більшість пропозицій носять рекомендаційний описовий характер і зводяться до вимог щодо особистості викладача.

Ключові слова: професійна педагогічна компетентність, педагогічна культура, педагогічний артистизм, педагогічна майстерність, професійна саморегуляція, самоактуалізація.

Рис. 1. Літ. 10.

Наталья Герговская, преподаватель культурологии
Самборского техникума экономики и информатики

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В статье обобщенно подается психолого-педагогическая проблема взаимоотношений педагога со студентами и принципы формирования педагогической культуры общения. Большинство предложений носят рекомендательный описательный характер и сводятся к требованиям относительно личности преподавателя.

Ключевые слова: профессиональная педагогическая компетентность, педагогическая культура, педагогический артистизм, педагогическое мастерство, профессиональная саморегуляция, самоактуализация.

Nataliya Herhovska, Lecturer of the Cultural Studies Sambir College of Economics and Informatics

THE PEDAGOGICAL CULTURE OF TEACHER OF THE HIGHER EDUCATION ESTABLISHMENT

This article summarizes the psycho-pedagogical problem of the relationships between the lecturer and students, and the principles of pedagogical culture of communication. Most of the suggestions are advisory descriptive and reduce to the requirements of the individual Lecturer.

Keywords: the professional pedagogical competence, the pedagogical culture, the pedagogical artistry, pedagogical skills, the professional self-regulation, self-actualization.

Актуальність теми. Нові тенденції в освіті, які виникли на зламі другого і третього тисячоліть, поява нових парадигм виховання, нової системи соціальних цінностей і цілей освіти, її діалог з культурою людини як її творця і суб'єкта, здібного до

культурної самоосвіти, стимулювали особливий інтерес до дослідження феномену "педагогічна культура" та її складових.

Педагогічна культура викладача діалектично пов'язана з усіма елементами особистісної культури та є інтегральним показником інших